

ת"פ 26344/10/18 - מדינת ישראל נגד דב ליטבינוף

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 26344-10-18 מדינת ישראל נ' ליטבינוף

לפני כבוד השופט בכיר אביחי דורון

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

דב ליטבינוף

הנאשמים

מזר דין

כללי

הנאשם הודה והורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירה של הפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין). להלן העובדות המובאות בכתב האישום בו הודה הנאשם:

מסכת כתב האישום:

עמוד 1

המועצה האזורית תמר ורשות הניקוז

במועדים הנקובים בכתב האישום שימש הנאשם כראש המועצה אזורית תמר (להלן: "המועצה") ויו"ר ההנהלה של רשות הניקוז ים המלח הפועלת מכוח חוק הניקוז והגנה מפני שיטפונות, התשי"ח-1958, בין היתר בשטחי המועצה.

בתקופות אלו שימש הנאשם כעובד ציבור, גם כהגדרתו של מונח זה בסעיף 34כד לחוק העונשין.

גרשון עמל (להלן: "גרי") כיהן בתקופה הרלוונטית כמנכ"ל רשות הניקוז ים המלח.

במועדים הרלוונטיים שימש ישראל יהושע (להלן: "יהושע") מנהל ובעלים של חברת ייעוץ בשם "סגולה לישראל- ניהול וקידום פרויקטים בע"מ" (להלן: "סגולה לישראל").

החל משנת 2007, שילמה המועצה ליהושע עבור שירותי ייעוץ ולובי תשלום חודשי קבוע (ריטיינר) בסך ₪ 10,000 ומשנת 2011 ריטיינר חודשי בסך ₪ 20,000. כמו כן בשנים 2011-2013 קיבל יהושע בONUS שהוגדר כ"מיוחדות" מהמועצה בהיקף כולל של ₪ 1,000,000 בגין סיוע בעניין הועדה לשינוי גבולות (שחלקו הועבר ללוביסט אחר שנתן אף הוא שירותי ייעוץ ולובי למועצה).

ביום 15.12.2013 החליטה ועדת התמיכות במשרד החקלאות על העברת תמיכה כספית בהיקף של כ-7 מיליון ₪, לרשות הניקוז ים המלח (להלן: "כספי התמיכה"). החלטה זו התקבלה על בסיס שיקולים מקצועיים שהונחו בפני חברי הוועדה.

ביום 12.01.14 לאחר החלטת ועדת התמיכות, פנה הנאשם (כזכור, יו"ר הנהלת הרשות) לגרי - מנכ"ל הרשות, ואמר לו שיהושע מבקש לקבל עמלה בסך 25% מכספי התמיכה, בגין שחרור כספי התמיכה שלטענת יהושע היו תקועים. הנאשם סיפר לגרי כי להבנתו כספי העמלה אמורים להגיע לעובדי ציבור שבידם להשפיע על מתן תקציבים, והציע לגרי לקיים פגישה בנושא.

בהמשך לבקשה זו התקיימה ביום 22.01.14 פגישה משולשת בתל אביב, בנוכחות הנאשם, יהושע וגרי. במהלך הפגישה הבהיר יהושע כי הוא מקורב לעובדי ציבור להם השפעה על הקצאת התקציבים והציע לגרי לבחון אפשרות לשלם לו תשלום חודשי קבוע (הסכם ריטיינר). הנאשם תמך בהצעה, ולא מנע את קידומה חרף הבנתו כאמור כי הכספים אמורים להגיע לעובדי ציבור הנ"ל.

לאחר הפגישה המשולשת הנזכרת לעיל, גרי עדכן את הנאשם על כך שיהושע חוזר ומבקש עמלה מכספי התמיכה. הנאשם עמד על כך כי ההתקשרות יכולה להיות על בסיס ריטיינר חודשי קבוע בלבד.

בסופו של דבר יהושע לא קיבל עמלה בגין כספי התמיכה וגם הסכם ריטיינר חודשי קבוע מעולם לא נחתם בינו לבין רשות ניקוז ים המלח.

תקציב עבור מכון המחקר

במסגרת מעורבותה של המועצה האזורית תמר בבניית מכון מחקר ים המלח, פעל הנאשם לגיוס תקציבים ממקורות שונים. במסגרת פעילות זו, במהלך שנת 2012, פנה הנאשם ליצחק בורבא (להלן: "בורבא"), מנכ"ל מטמנות אפעה, על מנת שסייע לו בגיוס תקציבים לטבת מכון המחקר.

לאחר מספר ימים השיב בורבא לנאשם שביכולתו לסייע בנושא.

בורבא הבהיר שגיוס התקציב יעשה דרך אלכס ויז'ניצר, שכיהן בתקופה הרלוונטית כיו"ר הדירקטוריון של חברת מקורות (להלן: "ויז'ניצר") אשר ביכולתו לדאוג לכך שמפלגת "ישראל ביתנו" תקצה תקציבים. עוד הבהיר בורבא לנאשם כי בעד העברת התקציב הקואליציוני יש לשלם לויז'ניצר עמלה, אשר תעמוד על סך 25% מהיקפו.

בורבא הבהיר לנאשם כי לצורך התשלום לויז'ניצר על המועצה להתקשר עם חברה בשם י.א. חי יזמות ואחזקות בע"מ (להלן: "חברת י.א. חי").

בהמשך לכך התקיימה פגישה במשרדו של הנאשם, יחד עם ציון זוארץ, מנכ"ל חברת י.א. חי בסמוך לאותה פגישה הועברה לנאשם טיוטת חוזה לגיוס כספים שאושרה על ידי היועץ המשפטי של המועצה ונחתמה לאחר מכן על ידי הנאשם וגזבר המועצה.

בתחילת שנת 2014, לאחר שהועבר חלק מהתקציב שהובטח למועצה, באמצעות החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, ובהמשך להסכם שנחתם, אישר הנאשם ביום 18.02.14 להעביר סכום של ₪ 407,074.28, מהמועצה האזורית תמר לחברת י.א.חי.

כספים אלו שולמו לחברת י.א. חי תוך שהנאשם מודע לכך שמקור הכספים שהועברו מהחטיבה להתיישבות הוא תקציב המדינה, ולמעשה כסף שהיה נתון לשליטת מפלגת "ישראל ביתנו" מכוח הסכם קואליציוני.

הנאשם היה מודע לכך כי העמלה ששולמה לחברת י.א. חי עתידה לעבור לויז'ניצר, ושיער כי ממנו היא תעבור לעובדי ציבור נוספים.

במעשיו המתוארים עשה הנאשם מעשה של הפרת אמונים הפוגע בציבור.

טיעוני הצדדים לעונש

טיעוני המאשימה

בטיעוני עמד ב"כ המאשימה על החומרה המצויה בעבירה של הפרת אמונים על ידי עובד ציבור. אשר חשיבותה בהגנה על הערכים: טוהר השירות הציבורי, אמון הציבור בעובדי הציבור ותקינות עבודת המנהל.

חשיבות זו מתעצמת נוכח גילויים הולכים וגוברים של שחיתות ציבורית במסדרונות השלטון. המאבק להגנה על ערכים אלה הינו אחד ממאבקי הקריטיים של החברה הישראלית כיום.

לטעמו, שוויון הנפש שמגלה החברה הישראלית כלפי העבירות הנטענות, שבא לביטוי בבחירתו של הנאשם מחדש לתפקיד ראש המועצה ימים ספורים לאחר הגשת כתב אישום בעניינו, דורש מענה הולם.

נסיבות מחמירות אלה ונוספות מחייבות כי העונש שיוטל על הנאשם יהיה עונש של מאסר בפועל. בטיעוני הדגיש ב"כ המאשימה כי נבחר ציבור המועל בתפקידו פוגע פגיעה קשה בתפיסת הציבור את נבחריו ועובדי הציבור תוך ביסוס תחושת הסתאבות מערכתית. מכאן החובה לבטא את חומרת המעשים, לשמור על מנהל ציבורי טהור הראוי לאמון הציבור באמצעות ענישה מרתיעה, ולא להסתפק בגינוי דקלרטיבי בלבד.

חומרת הפגיעה בערכים המוגנים שצוינו, גם בהתחשב בשיקולים לקולא שיובאו בהמשך, מחייבת לדבריו ענישה מרתיעה של מאסר מאחורי סורג ובריח.

ב"כ המאשימה ביקש לבסס טענותיו על מספר אדנים:

תפקידו של הנאשם כראש מועצה שהוא נבחר ציבור כשלעצמו מהווה נסיבה מחמירה בעת גזירת עונשו.

ב"כ המאשימה הביא שלל דוגמאות מן הפסיקה התומכות בטענה זו: דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שמעון שבס. פ"ד נט(4) 385, עמ' 418-419, ת"פ (ת"א) 40138/08 מדינת ישראל נ' אברהם הירשזון (פורסם בנבו, 24.06.2009) ועוד.

החומרה נובעת מהעובדה כי מדובר במי שהציבור בחר בו, תלה בו את יהבו, ביכולותיו, בפעולותיו ובטוהר המידות שלו על מנת שיבצע את תפקידו ביושרה, באופן חוקי ותקין ולא בדרכים פתלתלות עוקפות בירוקרטיה, אגב ביצוע עבירה פלילית. החובה המוטלת על נבחר ציבור שלא למעול באמון שניתן בהם, מיוחדת ומועצמת.

הדרישות מעובד ציבור ברמה של ראש מועצה הן דרישות מוגברות: עליו להקפיד על יושרה אישית ובמקביל עליו לשמור על יושרתה של המערכת, היות שהוא אמון על שמירת הגוף שהופקד לעמוד בראשו, על תפקודו התקין וטוהר המידות שלו. לכן היה עליו להרחיק בעצמו מעשים של שחיתות, למנוע את חלחולם אל המועצה ולא לתת יד לאלו החפצים לקלקל אותה והמנסים להשחיתה.

לטענתו, מעשי הנאשם פגעו בטוהרו של השלטון המקומי ובאמון שניתן בו והם מחייבים ענישה שתהלוך את חומרת הפגיעה ותשקף את החשיבות של הרתעת נבחר ציבור אחרים.

עוד ציין כי המועצה האזורית תמר הינה אחת המועצות המקומיות הגדולות בשטחן, בעלות אוצרות ומשאבי טבע רבים, וגם בכך - ובסיכוני הפוטנציאל לשחיתות הנגזרים מכך, יש נסיבה להחמרה.

ב"כ המאשימה ביקש ללמד על חומרת מעשי הנאשם גם באמצעות תיאור האירועים השונים בכתב האישום:

בהתייחס לאירוע של **תקציב מכון המחקר** - על פי כתב האישום שיער הנאשם כי סכום של כמעט חצי מיליון שקלים עשוי לעבור מחברה פרטית, אשר לא סיפקה כל שירות למועצה, לכיסם הפרטי של עובדי ציבור השולטים בתקציבים אותם החלה המועצה האזורית תמר לקבל. קידום העסקה בכללותה על ידי הנאשם, כשאותה השערה מתנוססת ברקע, מהווה סטייה חמורה מן השורה של מי שעמד בראש המועצה והיה אמון על התנהלותה הכספית.

ביחס לאירוע של **רשות הניקוז** והפניה למר עמל (כזכור - יו"ר הרשות דאז, א.ד.): הנאשם קיבל פניה מאדם, מר יהושע, אשר סיפק שירותים במשך שנים למועצה. בפניה זו, ביקש מר יהושע מהנאשם לפנות למר עמל ששימש כמנכ"ל רשות הניקוז, כדי שהאחרון יסכים לשלם למר יהושע עמלה בסך של 25% בעבור "שחרור" כספי תמיכה" שלדבריו של מר יהושע היו "תקועים". עמלה זו, כפי שנודע לנאשם מפיו של יהושע, הייתה אמורה להגיע לידיהם של עובדי ציבור שבכוחם שלהשפיע על מתן תקציבים.

המאשימה סבורה כי על הנאשם, ככל עובד ציבור סביר אחר, היה לדחות את הבקשה על אתר אך לא עשה כן. הנאשם נאות לבקשה וקידם פגישה בין השניים בה נכח בעצמו. במסגרת הפגישה תמך הנאשם בהצעתו של מר יהושע חרף אמירתו המפורשת של האחרון כי הכספים אמורים להגיע לעובדי ציבור.

תיאור עובדות אלה בכתב האישום מצביע על תהליך של השחתת המערכת, והוא מתחזק מעצם תמיכתו של הנאשם במהלך ושכנוע בכיר אחר במערכת הציבורית לפעול בדומה לפעולתו שלו. גם אם בסופו של יום וחרף תמיכתו של הנאשם תשלום העמלה לא יצא אל הפועל, אין בכך כדי להפחית מחומרת מעשיו של הנאשם.

ב"כ המאשימה ביקש מבית המשפט לקבוע כי מתחם העונש ההולם בעבירה המיוחסת לנאשם עקב מעשיו ינוע בין שמונה חודשים ועד עשרים וארבעה חודשי מאסר בפועל.

בהתייחס **לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה**, כמתבקש בסעיף 40ט' לחוק העונשין, העלה ב"כ המאשימה את הטענות להלן:

תכנון מוקדם, תיאור אירוע מכון המחקר המתואר בכתב האישום חשף את מעורבות הנאשם בשלבים רבים וביניהם שיחות, פגישות, התקשרות חוזית עם חברת י.א. חי וכו'. מכאן שמעשיו של הנאשם לא קרו באקראי.

חלקו של הנאשם באירוע, היה דומיננטי ובא לביטוי בביצוע התשלום באירוע מכון המחקר ובניסיונו לקדם עסקה והחיבור שעשה בין מר יהושע לבין מר עמל מרשות הניקוז.

ברכיב הנזק, טען ב"כ המאשימה כי יש לקחת בחשבון את הנזק שהיה צפוי להיגרם לקופה הציבורית לו הייתה המלצתו של הנאשם מתקבלת (בפרשת רשות הניקוז). בהתייחס לנזק שבסופו של יום נגרם לקופה הציבורית מביצועה של העבירה הרי הוא עומד על למעלה מ-400,000 ₪.

בהתייחס להבנת הנאשם את הפסול שבמעשיו טען כי אין ספק שהנאשם, כראש מועצה ותיק, הבין את אשר עשה ואת הפסול שבמעשים אלה, תוך סטייה ניכרת מן השורה, בשני האירועים.

יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלו על מעשהו - בכל עת יכול היה הנאשם לבחור בדרך המלך היות שהיה בעל השליטה הבלעדי על המעשים, הגורם הבכיר ביותר בפירמידה אשר היתר כפופים להחלטותיו.

הענישה הנוהגת

לטענת ב"כ המאשימה ניכרת החמרה שיטתית בפסיקה הנוהגת בבתי המשפט בשנים האחרונות, ההחמרה באה לידי ביטוי הן ברטוריקה והן בענישה. עתירת המאשימה למתחם ענישה כאמור עולה בקנה אחד עם הענישה הנוהגת כפי שהתווה בית המשפט העליון בעבירות השחיתות בכלל, ובעבירת הפרת האמונים בפרט.

כתימוכין לפסיקה הנוהגת הציג מספר פסקי דין ובהם: ת"פ 63058-10-17 מדינת ישראל מסז'ניקוב, ע"פ 2144/11 יעקב (ג'קי) מצא נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו 20.06.11), ע"פ (מחוזי) 71154/06 עמר משה נ' מדינת ישראל פורסם בנבו, 13.01.2018), ע"פ (עליון) 9168/02 דוש בן חביב ביטון נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 14.01.2003), ע"פ (עליון) 1044/12 יגאל סער נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10.12.2012) וכן ע"פ 3292/15 לחיאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו 17.11.2015),

במסגרת הצגת הפסיקה, התייחס ב"כ המאשימה בטיעונו גם להסדרי הטיעון וגזרי הדין בעניינים של מתן דהן ואירנה וולדברג, שניתנו במסגרת הפרשה בעטייה נחקר גם הנאשם והוגש נגדו כתב האישום שלפניו. הפרקליט ביקש לאבחנם ממנו. אף שמתן דהן הודה בעבירה של שוחד בהיקף של 300,000 ₪ הצדדים הגיעו להסדר טיעון לפיו ירצה עונש בן 6 חודשים בדרך של עבודות שירות בלבד. השוני נעוץ בכך שמדובר באזרח אשר לא היה מודע לחלק מן המעשים, מול הנאשם, שהינו נבחר ציבור בכיר, שמכוח ניסיונו הרב היה מודע לפסול במעשיו.

בעניינה של וולדברג אירנה, גם שם הגיעו הצדדים להסדר לפיו תורשע הנאשמת במתן שוחד, בסך של 15,000 ₪, והוסכם על עונש בן 6 חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות. לדבריו, ההסכם נבע מנסיבותיה האישיות של הנאשמת, מחלותיה הרבות, וכן התלות הרבה שהייתה לנאשמת בסגנית שר הפנים, נסיבות אשר אינן מתקיימות בעניינו של הנאשם.

בקביעת העונש המתאים טען ב"כ המאשימה לעונש של 9 חודשי מאסר בפועל, המצוי לטעמו ברף התחתון של המתחם.

ב"כ המאשימה התייחס בטיעונו גם לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, לצד שיקולי הרתעת הרבים:

ראשית ביקש לשבח את נטילת האחריות של הנאשם, שהינה בעלת חשיבות בהיבט הציבורי, וציין כי על בית המשפט

להתחשב בה כמצוות סעיף 40א(4) לחוק העונשין.

לנאשם אין עבר פלילי, עובדה העומדת לזכותו, אך טען כי בעבירות צווארון לבן וכפי שקובעת הפסיקה, אין לתת לנסיבה זו משקל רב משום שמרבית העוברים את העבירה הינם אנשים נורמטיביים נעדרי עבר פלילי (ר' ע"פ 3297/16 מדינת ישראל נ' בר-זיו (23.02.17) פסקה 21), וכן ע"פ 267/13 מדינת ישראל נ' לוי [פורסם בנבו] (23.06.2013), פסקה 17, ע"פ 5083/08 עניין בניזרי).

בהתייחס לחלופי הזמן טען כי לא חלף די זמן מביצוע העבירות (שנמשכו עד תחילת שנת 2014) על מנת שרכיב זה יהווה שיקול לקולת העונש וטעמיו עמו:

כתב האישום הוגש כחלק מפרשה רחבת היקף הידועה כ"פרשת ישראל ביתנו", שהחקירה הגלויה בה החלה בשנת 2014 ונמשכה עד אוקטובר 2015.

לאחר חקירתם של למעלה מ-100 נחקרים נשלחו 18 כתבי חשדות, ביניהם לנאשם. החל מאוגוסט 2017 ועד נובמבר 2018 הוגשו בפרשה יותר מ-10 כתבי אישום, לרבות נגד הנאשם. בחלקם של התיקים התגבשו הסדרי טיעון ובחלקם האחר נוהלו ומנהלות הוכחות.

לאור דחיית טענות השימוע באוגוסט 2018, הבשיל כתב אישום נגד הנאשם והוגש זמן קצר לאחר מכן. לדברי ב"כ המאשימה אין מקרה זה עומד במבחניו של בית המשפט העליון אודות משך הזמן הדרוש להתחשב בו כשיקול מקל (ר' דסק"ש 11476/04 מדינת ישראל נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (פורסם בנבו, 21.02.2010, וכן ע"פ 1514/04 צילה לוי נ' מדינת ישראל)).

עוד הוסיף כי מיד לאחר הגשת כתב האישום, שרק אז היה בכוחה לעשות כן, ניסתה המדינה להביא להפסקת כהונתו של הנאשם כראש מועצה והביאה את סוגיית השעייתו של הנאשם בפני וועדה שבסמכותה להשעותו. פעולה זו דרשה אישור היועץ המשפטי לממשלה. החלטת הוועדה (שדחתה את עתירת המדינה, א.ד.) נמסרה לעיונו של בית המשפט.

עוד מנה בין הנסיבות שיש לשוקלן לקולא את פועלו הרב של הנאשם, שהתיישב לפני שנים רבות באזור רחוק, אדם שהחליט להיות מעורב ולקחת חלק בחיים הציבוריים בסביבתו, לפתח את האזור ולהעלותו למקום בו נמצא היום. הנאשם קיבל לידי מועצה אזורית כושלת לניהול והפך אותה מוצלחת במו ידיו. הנאשם לקח לידי גם את הטיפול בים המלח, קידם אותו משמעותית ואף הקים את מכון המחקר הקשור אליו.

לטענתו, כל אלה נלקחו בחשבון בעת גיבוש הסדר הטיעון ואין להתחשב בהם עוד במסגרת גזר הדין. גם מצבו הנפשי של הנאשם היה ידוע באופן מסוים למאשימה, ולכן, בין היתר, הסכימה לוותר על ייחוס עבירות קשות מאלה שיוחסו לו בסופו של יום בכתב האישום. ב"כ המאשימה אישר כי הנאשם לא הפיק כל רווח אישי ממעשיו.

במתח שבין הנסיבות הנוספות לבין שיקולי הרתעת הרבים טען ב"כ המאשימה כי יש להעדיף את האינטרס הציבורי על פני נסיבותיהם האישיות של העבריינים, כפי שנפסק במספר פסקי דין: ע"פ 677/14 דנקנר נ' מדינת ישראל (17.07.2014), ע"פ 1656/16 דוידוביץ נ' מדינת ישראל, פסקה 105.

הקלון

המאשימה עתרה להטיל קלון על הנאשם בגין מעשיו, על בסיס סעיף 20(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש העיר וסגניו וכהונתם), תשל"ה-1975 (והסתייעה גם בדבריהם של המלומדים ד"ר יניב ואקי ופרופ' יורם רבין, בספרם דיני עונשין (כרך ג, פרק 53 2014)).

לטענת ב"כ המאשימה, שתמך דבריו בפסיקה, עבירת הפרת האמונים בה הורשע הנאשם, היא עבירה שניתן לקבוע לגביה קלון גם כאשר היא עבירה יחידה בכתב האישום נגד נבחר ציבור. (ר' ת"פ (ת"א) 2906-10-13 מדינת ישראל-פרקליטות מיסוי וכלכלה נ' אברהם לחיאני (פורסם בנבו, 30.09.2014) וכן, רע"פ 5686/11 וולך נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (27.10.2011)). בשני המקרים הוטל קלון על נבחר ציבור ללא קיומם של רכיבי עבירה נוספים, כאשר בית המשפט העליון ("ענין וולך") דחה את הטענה לפיה עבירה של הפרת אמונים ללא רכיב המרמה אינה מאפשרת הטלת קלון.

לטעמו, הקלון והענישה הפלילית מהווים אמצעים משפטיים שונים הפועלים במישורים נפרדים, הם בעלי מטרות שונות ומבוססים על רציונלים נבדלים בתכלית כמובהר בבג"צ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4), 309,325.

הענישה הפלילית נועדה לקדם מטרות של הרתעה, מניעה וגמול בעוד הקלון נועד בראש בראשונה להגן על אינטרס הציבור, כך שבשירות הציבורי יעבדו אנשים אמינים והגונים. (לתמיכה בטענתו הביא דוגמאות מהפסיקה: בג"צ 5699/07 פלונית (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו), בג"צ 6163/92 אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז (2), 229,226 ועש"מ 4419/99 מדינת ישראל נ' אשר אלקלעי, פ"ד נג (5) 308,302).

ב"כ המאשימה ציין את אמות המידה אשר נקבעו בפסיקה (עש"מ 4123/95 אור נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו) ומסייעות להכריע אם בעבירה מסוימת דבק קלון:

סוג העבירה, ההקשר של העבירה, מהות המשרה, בכירות המשרה, האם העבירה בוצעה במהלך מילוי התפקיד ונסיבות ביצועה.

לטענתו, בהתייחס לסוג העבירה הכלל הוא כי עובד ציבור או נבחר ציבור שכשל בעבירה של הפרת אמונים, אף ללא רכיב המרמה, דבק קלון במעשיו.

בהתייחס לבכירותו של נושא המשרה וסמכויותיו כי ככל שנושא המשרה נמצא במשרה בכירה יותר הכוללת אמון רב וסמכויות נרחבות, הדרישות מחמירות יותר בכל הנוגע להתנהגותו, לתפקודו ולטוהר המידות של עובד הציבור, קל וחומר כשמדובר בראש רשות מקומית.

בקשר שבין העבירה לתפקיד טען ב"כ המאשימה כי ביצוע העבירה היווה במקרה זה נסיבה מחמירה המחייבת הגנה על אמון הציבור בדרך של הטלת קלון. במקרה דנן העבירה לא בוצעה רק בהקשר לתפקידו, אלא גם מכח תפקידו.

ברכיב של מידת הסטייה מנורמת ההתנהגות טען ב"כ המאשימה כי מעשי הנאשם גילו תמונה של סטייה חמורה מנורמת התנהגות המצופה מכל נבחר ציבור, ובודאי ממי שנמצא בבכירותו של הנאשם, ומכאן מתחייבת קביעה כי במעשיו נפל קלון.

חלוף הזמן אינו יכול להוות נסיבה המשפיעה על קביעת קלון (ע"א 2211/96 חיים כהן נ' שמואל כהן, פ"ד נ(1) 629, 634) כשקיימת פגיעה כה קשה באמון הציבור ותודעתו.

תכלית הקלון לא נועדה להעניש את הנאשם אלא להגן על הציבור מפני אדם שאינו ראוי להיות נבחר ציבור ומהנסיבות המחמירות בתיק עולה שהנאשם אינו ראוי עוד לשמש כראש מועצה.

ב"כ המאשימה התייחס גם למקרים בהם קבע בית המשפט כי לא נקבע קלון לצד מעשיו של הנאשם, ובהם ת"פ (ת"א) 5461/06 מדינת ישראל נ' חיים רמון, שם מצא שוני מובהק בין המקרים בשל סוג העבירה שיוחסה באותו מקרה. עוד ציין את ת"פ (ת"א) 161/93 מדינת ישראל נ' מאיר ניצן שם הורשע ראש העירייה בעבירה של הפרת אמונים עת שולמו כספים שלא כדין עבור עבודה שבוצעה בעוד שבמקרה דנן הועברו כספים מבלי שבוצעה ולו עבודה אחת עבור המועצה שהנאשם עמד בראשה.

לדברי ב"כ המאשימה, המקרה אינו שונה מן המקובל, לפיו עבירת הפרת אמונים היא עבירה הנושאת עמה קלון ואין נסיבות המצדיקות שלילתו.

טיעוני ההגנה לעונש

ב"כ הנאשם סקרה תחילה את עבירת הפרת האמונים באופן כללי. מדובר בעבירה שכאשר היא מבוצעת על ידי עובד ציבור בכיר היא פוגעת במרקם הציבורי ומובילה לשחיקה במידת האמון אותו רוחש הציבור למוסדות השלטון.

הסנגורית ביקשה כי בית המשפט יבחן את סוג ומהות ניגוד העניינים בו היה מצוי, מידת הסטייה מן השורה ומידת הפגיעה שנגרמה בפועל, אם בכלל, בשל המעשים בהם הודה הנאשם.

לדבריה, טיב ההתנהגות הגלומה בעבירת "הפרת האמונים", אינו מוגדר באופן ברור דיו בחוק, ובית המשפט עמד על עמימות זו (דנ"פ 1397/03 מ"י נ' שמעון שבס, פ"ד נט(4) 385). דווקא ניסיונות בית המשפט לחדד במשך השנים את ההבדלים שבין התחום המוסרי- אתי לתחום הפלילי, יצרו קביעה לפיה לא כל סטייה מחובת הנאמנות המוטלת על עובד ציבור מהווה הפרת אמונים המטילה אחריות פלילית.

לדבריה, בחינת מכלול הפסיקה מעלה כי רוב המקרים בהם נדונו עניינים של עובד ו/או נבחר הציבור שהציב עצמו במצב של ניגוד עניינים היו כאלה בהם עשה שימוש בסמכויותיו למטרותיו הפרטיות ו/או במטרה לשרת אינטרס אחר שאינו אינטרס הציבור. מכאן שהקביעה אם עובד ציבור הפר אמונים ונכנס לתחום הפלילי הינה קביעה נורמטיבית בעיקרה המושפעת משילוב של מספר מרכיבים.

כאמור בדבריה הקודמים עוצמת ניגוד העניינים בו היה נתון הנאשם, מידת הסטייה מן השורה ומידת הפגיעה באינטרס הציבורי, מצויים כולם ברף התחתון של החומרה.

הסנגורית ביקשה לקבוע כי אין מחלוקת שפעולותיו של הנאשם נעדרו ניגוד עניינים אישי ו/או אינטרס פרטי אף לא לצורך קידום עניינו של איש ממקורביו.

כל חטאו של הנאשם שהכניס עצמו למצב של ניגוד עניינים מוסדי במסגרת תפקידו כראש מועצה לצורך הגשמת אינטרס ציבורי (הקמת מכון המחקר) ועל כן הנזק מתמצה בעצם הימצאותו במצב של ניגוד עניינים ותו לאו.

הסנגורית הדגישה שוב ושוב את היעדר אלמנט המרמה במעשיו של הנאשם וטענה כי מקורם היה טעות בשיקול דעת שהובילה לעבירה של הפרת אמונים ושלא גרמה לנזק משמעותי.

במקרים כאלו, טענה, בתי המשפט נמנעו מלהשית עונש חמור כלשהו והסתפקו בהשתתפות ענישה מרתיעה בלבד ולעיתים אף פחות מכך. לדבריה אין פסק דין אחד בו נגזר עונש מאסר, אף לא בעבודות שירות, כאשר עובד ו/או נבחר ציבור הורשע בעבירה דומה מבלי שלניגוד העניינים התלוותה קבלת טובת הנאה אישית כלשהי.

לדבריה, בחינת מעשיו של הנאשם, כמפורט בכתב האישום ובהתאם לתזכיר חוק העונשין (תיקון- מרמה והפרת אמונים, התשס"ט-2009) וכן בהתאם לדו"ח "הצוות לבחינת דרכים לחיזוק שלטון החוק וטוהר המידות בשלטון המקומי" (להלן: "דו"ח זילבר") מוכיחה כי הם אינם עולים כדי "שחיתות שלטונית".

הסנגורית ניתחה את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, כפי שיש לפרשן לטעמה:

חלקו המצומצם של הנאשם בביצוע העבירה/ העדר יוזמה תכנון או תחכום- חלקו של הנאשם בפרשת "ישראל ביתנו" היה מזערי ופאסיבי. הנאשם נקלע שלא בידיעתו לפרשה זו, והתנהגותו אינה מאפיינת את התנהלות המועצה לאורך שנות כהונתו. הראיה היא שבסופו של יום תשלום העמלה בגין תקציב רשות הניקוז, שהנאשם כלל לא היה מיוזמיה, לא קרם עור וגידים. באשר לתקציב מכון המחקר, אין לדעת אם השערת הנאשם בדבר גורל העמלה הייתה נכונה שכן איש לא הועמד לדין בקשר אליו.

הנזק שצפוי היה להיגרם מביצוע העבירה והנזק שנגרם בפועל מביצועה- לדבריה, מדובר בנזק ערטילאי שנגרם בשל כך שנבחר ציבור עצם עיניו לאפשרות שבתוך חזונו להקמת מכון המחקר תתבצע עבירה או פגיעה בטוהר המידות.

העדר הבנת הנאשם את חומרת הפסול במעשיו באותה העת (טעות שבתום לב)- הנאשם, טענה ההגנה, בשונה מיתר הדמויות הרלבנטיות בפרשת "ישראל ביתנו", היה מצוי בחלל תודעתי מנותק מאותו מנגנון שנוצר על ידי הנאשמים האחרים. שלל אירועים בחייו הפרטיים של הנאשם ביניהם פטירת חברו הקרוב גזבר המועצה, וכן מחלת בנו בן ה-17 של נאשם הביאה אפילו את הסוכן המשטרתי המדיח, מר עמל, להגדירו "כשבר כלי". מצבו הנפשי של הנאשם, הטרוד ועסוק בענייניו האישיים כמו גם בענייניה של המועצה מנע ממנו לעצור ולבחון את פעולותיו ביחס להעברות התשלום המתוארות בכתב האישום. הנאשם לא עשה שום פעולה אקטיבית לשכנע את מר עמל לקדם את ההסכם מול יהושע או לחתום עליו, למרות ניסיונותיו של הלה להדיחו לכך, ואכן - בסופו של יום לא שולמה כל עמלה ולא נחתם שום הסכם ריטיינר - יש לזקוף כל אלה לזכותו של הנאשם ולראותם כשוללים נופך פלילי למעשיו.

העדר כל מניע כלכלי ו/או אינטרס אישי כלשהו והעדר פעולה מתוך בצע כסף- מעשיו של הנאשם נעדרו כל אלמנט של טובת הנאה אישית, ואין להכניסם תחת ההגדרה של "שחיתות שלטונית". אף שהנאשם טעה בשיקול דעתו, היה זה בלהט העשייה למען ועבור מה שנתפס בעיניו באותה עת (וגם היום) כאינטרס ציבורי חשוב, אשר לא זכה לתקציבים

הראויים לו.

העדר ניצול מעמד או תפקיד בשונה מביצוע העבירה במסגרת תפקידו- לדידה של ההגנה למרות הזיקה הברורה בין מעשי הנאשם לבין תפקידו הציבוריים, הנאשם לא "ניצל את תפקידו" היות שכל פעולותיו היו אך ורק למען הגופים בראשם עמד ולמלא תפקידו על הצד הטוב ביותר. המונח "ניצול" שגוי בהקשר דנן, הנאשם לא ניצל את תפקידו, ואף להפך, הוא פעל "בזיקה" לתפקידו במובן הראוי והחיובי ביותר של המילה.

מעידה חד פעמית- אירוע חריג ויוצא דופן לכל פעילותו של הנאשם כראש מועצה ובגיוס תקציבים בפרט- מעשי הנאשם היו מעידה חד פעמית, שאינה משקפת את עברו נטול הרבב ואף אינה משקפת את פועלו מאז חקירתו בפרשה עת המשיך לכהן בתפקידו. לטעמה, אין כל סבירות שהנאשם יעבור עבירה נוספת כלשהי.

ב"כ הנאשם ביקשה כי בית המשפט ישקלל את הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה ובתוכן את חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה, העדר נזק צפוי מביצוע העבירה והנזק השולי שנגרם בפועל מביצועה, אי הבנת הנאשם את הפגם במעשיו בזמן אמת, העדר כל מניע או רווח כלכלי והעובדה שמדובר באירוע חד פעמי כנסיבות לקולא הצריכות להשפיע מהותית על מתחם העונש ההולם בנסיבות העניין.

בהתייחס למדיניות הענישה הנהוגה בעבירה של הפרת אמונים

כאמור, מצאה ההגנה כי בשום פסק דין לא הושת מאסר בפועל, גם לא בעבודות שירות, בלי שנלוותה לעבירת הפרת האמונים עבירה נוספת או שנטען כי בוצעה מאינטרס אישי כלשהו.

ההגנה טענה בהרחבה כי בתיקים דומים נוהגת אכיפה מנהלית ולא פלילית, והביאה שלל דוגמאות רלוונטיות. במקביל הראתה הסדרים מותנים אליהם הגיעה המדינה עם נאשמים בתיקים בעלי מאפיינים דומים. עוד הציגה החלטות רבות של בית המשפט ובהם הימנעות מהרשעה והטלת מאסרים מותנים.

ההגנה טענה כי עיקרון אחדות הענישה מחייב התייחסות לעונשים שהתבקשו והושתו בפועל על הנאשמים והחשודים שהועמדו לדין (ואלה שלא) בפרשת "ישראל ביתנו". לדבריה, יש לקיים את האבחנה הנדרשת בין המעורבים השונים לאור מיקומו השולי של הנאשם בפרשה זו.

ההגנה סקרה מספר רב של הסדרים ועונשים אליהם הגיעו הצדדים במסגרת הפרשה וטענה כי במקרים חמורים יותר עתרה המאשימה ופסק בית המשפט עונשים קלים יותר מהנטען לפני.

עוד הוסיפה כי מלבד יהושע כנגד יתר האנשים שהוזכרו בכתב האישום שלפני לא הוגש כתב אישום, למעט הנאשם.

בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ביקשה ההגנה להתייחס למספר פרמטרים:

מפעל חייו של הנאשם ונסיבותיו יוצאות הדופן- לדבריה מדובר בנאשם אשר בחר מתוך חזון ורצון אמיתי וממשי לקידום החברה והמדינה לתת מכל מרצו ויכולתו. עדויות האופי והמכתבים הרבים שהוגשו לבית המשפט מחזקים זאת.

דמותו של הנאשם- כעולה ממכתבים שהוגשו לבית המשפט ועדים שהעידו עבור הנאשם, הוא אדם ישר והגון, מנהיג אמיתי, בעל כריזמה, חזון ותחושת שליחות, איש עשייה הדבק במטרה, שהאינטרס הציבורי נר לרגליו ותמיד יבוא לפני טובתו האישית.

ההגנה סקרה באופן מפורט את קורות חייו של הנאשם ואת החלטתו לעמוד בראש המועצה האזורית תמר. לדבריה מדובר באיש ציבור "נדיר וחריג" שפיתח וטיפח מועצה מרשימה ואשר מונע כל כולו אך לעשייה לטובת ים המלח ותושבי המועצה כמפעל חיים של ממש.

לדבריה, קיים אינטרס ציבורי ממדרגה ראשונה, ליתן סיכוי לאדם בעל אורח חיים נורמטיבי שמעיד באופן חד פעמי, להמשיך ולתרום למדינה בעשייה ציבורית ייחודית ומוצלחת.

עוד טענה ההגנה כי על בית המשפט להתחשב בהבעת החרטה הכנה ונטילת האחריות המלאה על מעשיו. ההחלטה על הגעה מהירה להסדר טיעון נעשתה מתוך יעילות ורצון לשקיפות מלאה מול ציבור בוחריו טרם הבחירות לרשויות המקומיות.

שיקול נוסף וחשוב שביקשה כי בית המשפט ייקח בחשבון שיקוליו הוא כי כתב האישום הוגש בשיהוי ניכר. מאז תחילת האירועים חלפו חמש שנים, ארבע שנים מתחילת החקירה הגלויה ושלוש שנים מאז ההזמנה לשימוע. כנגד 14 מתוך 17 החשודים הוגשו כתבי אישום ורובם הסתיימו בין עד ספטמבר 2017, כאשר בכל אותה עת הנאשם לא קיבל תשובה לטיעונים אותם העלה במסגרת השימוע. רק באוגוסט 2018 הודע לנאשם על כוונת המאשימה להגיש נגדו כתב אישום. שיהוי זה, לטענתה, אינו עומד באמות המידה שפרקליט המדינה והיועץ המשפטי לממשלה קבעו. כתב האישום הוגש לאחר 16 חודשים מהמועד הקבוע בהנחיות ולמעלה משנה מאז הוגשו כתבי אישום אחרים בפרשת "ישראל ביתנו". השתהות זו מעידה על "חומרת" מעשי הנאשם כפי שהיא נתפסת בעיני המדינה.

הסנגורית הרחיבה דבריה על עינוי הדין שעבר הנאשם. במהלך התקופה היה הנאשם תלוי תחת אי וודאות מתמשכת וחרדה לגורלו ולעתידו כאשר עתידו המקצועי עומד על בלימה. העובדה כי שמו של הנאשם והחשדות נגדו התפרסמו בכל מקום, והוא אף תואר כחשוד המרכזי בפרשה יצרה קושי אישי ונפשי. לדבריה, הנאשם נמנע מלפרוש את הגנתו בתקשורת. הנאשם כיהן משך שנים רבות כנבחר ציבור למופת, מוערך באופן מרשים בסביבתו, ופגיעתו מהפרשה, יחד עם מעצרו בן שבעת הימים, קשים לתאור.

ההגנה ביקשה, כסוג טיעון של הגנה מן הצדק, לשקול לזכותו של הנאשם בעת גזירת העונש גם את התנהלות המאשימה שהחליטה להעמידו לדין רק לאחר שהודיע על מועמדותו בבחירות לרשויות המקומיות. בקשתה להשעותו מתפקידו הוגשה ימים ספורים טרם הבחירות ללא הודעה מוקדמת לנאשם ובניגוד להנחיות היועמ"ש, חרף הסדר טיעון שגובש כבר בין הצדדים. כל אלה מעידים על חוסר ההגינות שגילתה המאשימה כלפי הנאשם.

שיקולי צדק וסמכות בית המשפט לחרוג לקולא ממתחם העונש ההולם- לטענת ההגנה, סירובה של המדינה (כחלק מהסדר הטיעון) לשלוח את הנאשם לתסקיר טרם הטיעונים לעונש שיאפשר הצגה מיטבית של מצב הנאשם, אשר מטעמים של צנעת הפרט לא נרשמו כאן, אינו מאפשר לבית המשפט לקבל תמונה רחבה אודות הנאשם, והיא מחייבת

הקלון

ההגנה עתרה לבית המשפט להימנע מקביעה כי נפל קלון במעשיו של הנאשם.

לטענתה, קביעת קלון מתחייבת רק כאשר ישנה מובהקות בולטת וחד משמעית של פסול מוסרי אשר דבק בעושה פלוני, בנסיבות המיוחדות בהן נעשתה עבירה.

כאשר מדובר בעבירה יחידה של הפרת אמונים ללא רכיב מרמה, כאשר העבירה נעברה עקב טעות בשיקול הדעת שלא לטובתו האישית של הנאשם וללא אלמנט אחד של שחיתות ציבורית, כל אלה מוליכים למסקנה כי מעשי הנאשם לא התאפיינו בפגם מוסרי ברור ובולט המחייב השתת קלון.

חיזוק לדבריה מצאה הסנגורית בהחלטת ועדת הבחירות אשר דחתה בקשת המדינה להשעות את הנאשם וקבעה כי מדובר בהתנהגות הנמצאת ברף הנמוך של עבירת הפרת האמונים. (עוד על החלטת ועדת ההשעיה בהמשך, א.ד.).

וכך, גם אם קיימת זיקה בין ההתרחשויות נשוא כתב האישום לבין תפקידיו הציבוריים של הנאשם, כל פעולותיו נועדו רק למען הגופים בראשם עמד. לאמור "הזיקה" לתפקיד בעניינו היא זיקה חיובית, במובן זה שכל אשר עשה, עשה הנאשם למען התפקיד ולמען הציבור ולא על חשבון.

ההגנה העלתה את הטענות בדבר בחירתו המחודשת של הנאשם חרף קביעת בית המשפט העליון אודות בחירתו מחדש של מועמד בג"ץ 4921/13 אומ"ץ אזרחים למען מנהל תקין וצדק חברתי נ' רוכברגר וגפסו (פורסם בנבו 14.10.2013), אולם לדבריה, יש לשקול שיקול זה כאחד מן השיקולים הנלקחים בחשבון.

ב"כ הנאשם הביאה פסיקה מרובה לתמיכה בטענותיה ולהוכחת השוני שבין המקרים בהם נקבעה הטלת קלון לבין המקרה שלפנינו. תחילה ציינה את קביעת בית המשפט בעניינו של דהן, שהתיר לו להמשיך בתפקידו, אף שהודה בעבירות שוחד תוך מודעות מלאה למנגנון השוחד. סקירת הפסיקה שהביאה מלמדת לטענתה כי המשמעויות המוסריות, החברתית והציבורית החמורה שיש להטבעת הקלון על מצחו של נאשם/ נבחר ציבור המורשע בפלילים, מתווספות לעונש אותו קיבל בגין העבירה ופוגעות בזכות היסוד לכבוד וזכותו היסודית להיבחר. לטענת הסנגורית הפסיקה הטילה קלון בעיקר במקרים בהם מעשיו של העבריין נשאו גוון מובהק של שחיתות מוסרית וחרפה ציבורית שהציבור חייב להוקיע, אלמנטים שאינם מתקיימים בנאשם.

לטענת ההגנה קיים אינטרס ציבורי מובהק לאפשר לנאשם להמשיך בעשייה ציבורית משמעותית, נוכח מגוון האתגרים וההזדמנויות הניצבים בפניה של המועצה. לטעמה, הטלת הקלון תפגע באחד מנבחרי הציבור הטובים שפועלים כיום במדינת ישראל, הדחתו מתפקידו תדרדר הישגים משמעותיים ותעכב את תנופת האזור.

לאור האמור ביקשה ההגנה להסתפק בעונש של מאסר על תנאי, או לחילופין עונש של עד שלושה חודשי מאסר שאפשר וירוצו בעבודות שירות ולקבוע כי העבירה אותה ביצע הנאשם, בנסיבותיה, אינה מצדיקה להטיל עליו קלון.

ראיות ההגנה לעונש

הסנגורית הגישה אסופת מכתבים שכתבו אנשים המייצגים קשת רחבה בחברה הישראלית ולהם היכרות רבת שנים עם הנאשם, בהמשך אביא חלקם בפירוט כאן. לפני בית המשפט העידו חמישה עדי אופי: פרופסור יוסף קלפטר, נשיא אוניברסיטת תל אביב, מר שמעון דניאל, מנכ"ל החברה להגנת ים המלח, מר שמואל גבר, רואה חשבון העובד עם המועצה האזורית תמר, גב' רותי קפלן בת הישוב עין חצבה וחברת המועצה האזורית תמר וגב' ליאת קורן ליטבינוף, אשת הנאשם.

מגוון העדויות שרטטו את ייחודיותו של הנאשם כראש מועצה, אדם כריזמטי בעל חזון הפועל מתוך הבנה לצרכיו של האזור עליו הוא מופקד, רבים העידו על ההקרבה האישית של הנאשם במסגרת תפקידו מתוך ראייה כוללת של טובת הציבור, האזור וויתור על תועלתו האישית.

דברים יפים אודות אישיותו של הנאשם עולים ממכתבו של רב אלוף (מיל') שאול מופז, הרמטכ"ל ה-16 של מדינת ישראל:

"... מתוך היכרות זו אני רואה בדב איש עם חזון לאזור ולמועצה, חזון שניתן לומר שכבר מומש על ידו במהלך שנותיו כראש המועצה. החזון בו האמין ועליו דיבר "להפוך לחלון הראווה של מדינת ישראל בנושא חינוך, מחקר, תיירות, התיישבות ותעשייה" גרם לסביבתו ולמי שבא עמו במגע לכוון גבוה, ולי להתרשם מן האיש. בכך ייחד את המועצה והפך אותה לכזו שמשרתת את המדינה ולא רק דואגת לתושביה. דב הוא סוג של בולדוזר, איש של עשייה, דוחף קדימה במסירות אין קץ כדי לממש את תכניותיו ועושה זאת בהתמדה רבה. ניכר שהשליחות הציבורית שלו, מצויה בדמו וזורמת בעורקיו. בין תכונותיו של דב יש מקום מרכזי גם למנהיגות ולנתינה ועשייה למען הכלל."

כך גם עולה מדברים שכתב יצחק הרצוג, שהכיר את הנאשם במסגרת פעילותו כשר התיירות בשנים 2006-2007:

"... פיתוח הנגב, הפרחת השממה, איכות הסביבה, החקלאות ושימור אוצרות הטבע של מדינתנו הן משימות לאומיות מן המעלה הראשונה. דב ליטבינוף השקיע את כל מאודו ומרצו במשימות אלה, טובת הכלל בעשרים השנים האחרונות. דב הוא פטריוט של אזורו שתרם תרומה רבה מאוד לפיתוח ולצמיחה של המועצה בראשותו, כאיש ציבור וכשליח ציבור."

הוסיף על תיאור זה ניצב בדימוס, יצחק אהרונוביץ', מי ששימש השר לתיירות והשר לביטחון פנים, בין השנים 2007-2015:

"... התוודעתי לדב, לפעילותו הציבורית כמו גם לאופיו ואישיותו המיוחדים במסגרת היכרותי זו גיליתי אדם ערכי, אדם הרואה בפעילותו הציבורית שליחות אמיתית, אדם שפעל רבות לצורך קידום ים המלח והישובים

בסביבה... במפגשים שערכתי עם דב, ניכרת הייתה אהבתו הרבה למקום, לאנשים המתגוררים במועצה והצורך האמיתי לדאוג לכל צרכיהם. ראיתי בדב מנהיג מקומי ששם את האינטרס הציבורי בראש מעיניו. לא היה בכל אלה כדי לשנות מאופיו וזה תמיד היה צנוע, פשוט, כפי שהדבר השתקף במפגשים הרבים שערכתי עם תושבי המועצה."

בכל הקשור לפרויקטים המצויים באחריותה של המועצה, הביעו עדי האופי חשש כי סיום תפקידו של הנאשם כראש המועצה, עלול להיות בעוכריה של המועצה ולכן על בית המשפט לאפשר לו לסיים את כהונתו כהלכתה:

"... לסיכום עדותי אבקש להוסיף כי הפסקת כהונתו של דב תהיה אובדן והפסד לא רק למועצה, תושביה ואזור ים המלח, אלא למדינת ישראל כולה (מוצג 1- מתוך דבריו של רב אלוף במיל' שאול מופז).

כמו גם בעדותה של רותי קפלן, תושבת האזור וחברת המועצה שהעידה לפני:

"... מתוך הכרת העובדות ומתוך ישיבה לשמאלו ב-15 השנים האחרונות, ברור לי שהקדנציה הנוכחית היא קריטית לסייום של כמה וכמה פרויקטים. לצערי, אני לא רואה מי שיחליף אותו. מאוד הייתי רוצה שהוא אכן ימשיך בתפקידו לאורכה של הקדנציה. אני חושבת שתרומתו לאזור, למועצה ולמדינה זה שמירה על נכסיה ההיסטוריים והעתידיים, היא בלתי תסולא בפז."

העידה בפני ארוכות אשתו של הנאשם, בקושי ובהתרגשות רבה. העדה סיפרה אודות היכרותה עם הנאשם, עוד טרם הפך לבן זוגה. בעדותה ביקשה לספר על חייה של המשפחה מיום חשיפת הפרשה ומעצרו של הנאשם, על הקושי בתיוג הנאשם כ"עברין", ההתמודדות החברתית עם השאלות הרבות והצורך המתמיד להצדיק את מעשיו כפי שתוארו בכלי התקשורת השונים. עוד תיארה את הקושי הנפשי והחרדה שהפכה להיות חלק מחייהם, כאשר הנאשם נזקק גם בימים אלה לטיפול כדי להתמודד באופן מיטבי עם האירועים. העדה סיפרה על הקשיים הפרטיים שחוו כמשפחה, ובמיוחד את שנת 2014 שהייתה השנה הקשה בחייהם החל מאובדנו של גזבר הקיבוץ, שהיה להם כאב וחבר ועד לגילוי מחלת בנה.

העדה ציינה כי הנאשם הכיר בטעותו, והביעה בטחון כי לא יחזור עליה לעולם בשום אופן.

דברי הנאשם

הנאשם תיאר לבית המשפט את מילוי תפקידו בראשות המועצה האזורית תמר משך 15 שנה. לדבריו לא מדובר בתפקיד, או ג'וב, אלא במפעל חיים. התקופה הקשה שחווה בחייו האישיים השפיעה לרעה על שיקול הדעת שהפעיל וגרמה להחלטות השגויות עליהן הוא לוקח אחריות. הנאשם תיאר עצמו כאדם ישר, הגון, שאת פועלו השקיע בציבור. לדבריו גם העבירה שביצע נובעת מהרצון לממש את חזונו ביחס לאזור. הנאשם ביקש לקחת אחריות, להתנצל על העבירה וביקש מבית המשפט לאפשר לו לסיים את כהונתו, אליה נבחר פעם נוספת, באופן מכובד.

עוד ביקש כי בית המשפט יאפשר לו לעשות למען הציבור שבחר בו ולמען מדינת ישראל, למען ים המלח שלדבריו זקוק להנהגה מנוסה ונחושה.

דין והכרעה

שתי סוגיות עיקריות ניצבות לפני בית המשפט:

הראשונה, קביעת מתחם העונש ההולם לעבירה אותה ביצע הנאשם ובתוכו העונש שיש לגזור על הנאשם. השנייה, האם יש לקבוע כי במעשיו של הנאשם דבק קלון.

קביעת מתחם העונש ההולם

תיקון 113 לחוק העונשין קובע כי על בית המשפט לצעוד במסלול מדורג לקביעת מתחם העונש ההולם לעבירה אותה ביצע הנאשם, ועליו לקחת בחשבון מספר מרכיבים בקביעת המתחם.

מידת הפגיעה בערכים המוגנים- הערכים המוגנים בעבירת הפרת האמונים, בה הורשע הנאשם נסקרו בהרחבה במסגרת דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט(4), 385. והם: אמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות של פקידי הציבור ואינטרס הציבור עליו מופקד עובד הציבור. כבר שם עמד בית המשפט על הצורך לקבוע נורמות וסטנדרטים שיבטיחו הגשמתו של האינטרס הציבורי ושהחלטות אותן עושה נאמן הציבור תהיינה חפות מכל אינטרס אישי, בעלות יושר והגינות.

על בית המשפט, במגוון שיקוליו, לבחון את הפגיעה האפשרית בתדמית השירות הציבורי בכללותו אם יקבל בהבנה את מעשיו של הנאשם. אמת המידה של טוהר המידות השירות הציבורי, באה להסיר משורותיו את חוסר ההגינות והיושר הגלומים בעבירה של הפרת אמונים.

מהותה של הפרת האמונים בהתייחס לניגוד עניינים, והקשר בינה לבין אמון הציבור, מתמצים לדעתי באלו:

כאשר אדם עומד במצב של ניגוד עניינים החלטותיו לעולם תהיינה חשודות כנגועות בשיקולים זרים, שמידת הקשר בינם לבין המהות רופפת במקרה הטוב. המדרון תמיד יהיה חלקלק, ומתן הכשר לשימוש בשיקול זר מעמיד את השירות הציבורי כולו בסימן של חשד מתמיד וצורך בבדיקה, ולו במוחם של האזרחים. יש במילים ספורות אלה כדי להסביר את הביטוי "אמון הציבור".

נוכח אחת מטענות ההגנה המרכזיות, שמעשי הנאשם נעשו שלא להנאתו האישית, אלא לצרכי ציבור בלבד, מצאתי לצטט מדבריו של כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק ע"פ 645/81 פניץ נ' מדינת ישראל, לו (3) 067 :

" ביסוד העבירה של הפרת אמונים אינה עומדת ההנאה האישית של הנאשם (אם כי לרוב היא מצויה) אלא הפרת אמונים, אשר עשויה להתקיים גם בנאשם, הפועל למען הגשמת מה שנראה לו כאינטרס הציבורי... ההוראה העונשית בדבר הפרת אמונים באה להגן על הציבור לא רק מפני עובדי ציבור, המוכנים לסטות מן השורה כדי לקדם את משימתם הציבורית. אלה כאלה פוגעים באמון הציבור ובטוהר המידות של עובדי הציבור."

בית המשפט העליון עמד בהרחבה על יסודותיה של עבירת הפרת האמונים ועל החשיבות המיוחדת לה בפסיקתו, הודגש הצורך בהחמרת הענישה כדי להילחם בהשחתת המידות בשירות הציבורי. (ר' עפ"ג (ת"א) 34767-11-14 מדינת ישראל נ' שלמה לחיאני [פורסם בנבו] 27.04.2015).

מדיניות הענישה הנוהגת

הצדדים הגישו לבית המשפט אסופת פסיקה נרחבת הקובעת מתחמים שונים לעבירה. בפסיקה מנעד שני בין עונשים צופים פני עתיד ועד מאסרים של ממש. מטבע הדברים - כל מקרה ונסיבותיו.

מרבית הפסיקה שהוגשה על ידי המאשימה אינה מסייעת לאיתור העונש אותו יש להשית על הנאשם, היות שרובה עוסקת בעבירות חמורות מזו שהורשע בה. עם זאת, העקרונות עליהם מושתתים העונשים שנקבעו על ידי בתי המשפט השונים, מספקים תשתית להבנתה של מדיניות הענישה ההולמת, כמו גם ההיקש שניתן לעשות מקרבתן של אותן עבירות לעבירות אחרות העוסקות בפגיעה במנהל תקין (ר' רע"פ 3292/15 שלמה לחיאני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] 17.11.2015).

אסקור כמה מפסקי הדין המרכזיים והרלבנטיים שניתנו בעשור האחרון:

ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (24.06.2009) לאחר שהורשע הנאשם בבית המשפט המחוזי בירושלים בעבירות שוחד, הפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש הליכי משפט ונגזר עליו של 18 חודשי מאסר החמיר בית המשפט העליון את העונש לכדי 4 שנים. בית המשפט התייחס לייחודיות המקרה שעה שמדובר בשר בממשלת ישראל. עוד עמד על הצורך באימוץ גישה עונשית מחמירה כשהמטרה העיקרית הינה הרתעת הרבים. אף שמקרה זה שונה בתכלית מהתיק שלפניי, מה גם שבניזרי, להבדיל מהנאשם, "עשה לביתו" בעבירותיו, יש בו כדי לאפיין דוגמה מ"עולם העבירות" המזהמות את תקינות המינהל הציבורי.

ע"פ 2144/11 יעקב (ג'קי) מצא נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (20.06.2011) הנאשם, ראש רשות המיסים, הורשע לאחר שהודה, במהלך ניהול הוכחות, בחמש עבירות של מרמה והפרת אמונים ועבירה אחת של סיוע לשוחד, בית המשפט המחוזי הטיל על הנאשם עונש בן 12 חודשים, ערעור של הנאשם לבית המשפט העליון נדחה, לאחר שבית המשפט העליון קבע כי נדרשת הצבת רף ענישה גבוהה על מנת לחסום את המגמה של השחתת השירות הציבורי.

ע"פ 1044/12 יגאל סער נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (10.12.2012) בהמשך לפרשה בפס"ד מצא (לעיל) הורשע גם נאשם זה, אשר שימש כמנהל בית המכס והמע"מ בירושלים בשלוש עבירות של מרמה והפרת אמונים ונדון לעונש של חמישה חודשי מאסר. בית המשפט עמד על העובדה כי בכירותו של הנאשם מהווה נסיבה מחמירה לצורך גזירת עונשו.

רע"פ 3292/15 שלמה לחיאני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (17.11.2015) ערעור בגלגול שלישי בו אושרה החלטת בית המשפט המחוזי לקבל את ערעור המדינה על עונש שהושת על הנאשם בבית משפט השלום של ששה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, לאחר שהורשע בשלוש עבירות של הפרת אמונים (ללא רכיב של מרמה). בבית המשפט המחוזי הוחמר עונשו של הנאשם לשמונה חודשי מאסר בפועל.

ת"פ (נצ') 27398-12-12 מ"י נ' ורדי (פורסם בנבו, 14.10.2012) בו נדון עניינו של ראש מועצה מקומית עמק הירדן שהודה בעבירה של הפרת אמונים (ללא רכיב המרמה) בכך שהורה על הנפקת חשבוניות פיקטיביות בסך של 200,000 ₪ וזאת עבור עבודה נוספת אשר לא בוצעה בפועל. הדבר נעשה על מנת להשלים את שכרם של עובדים שהתלוננו על שכרם הנמוך. הצדדים הגיעו להסדר טיעון לפיו הנאשם לא יורשע אולם מנגד התחייב להתפטר מתפקידו כראש מועצה מבלי שיוכל להתמודד במשך כחמש שנים- ההסדר אושר על ידי בית המשפט.

ע"פ (מחוזי מרכז) 14051-04-09 יהושע פורר נ' מ"י (פורסם בנבו, 20.07.2009). הורשע ראש עיריית רחובות בעבירה של הפרת אמונים (ללא רכיב המרמה) בכך שנתן ידו לביצוע חמש עבודות תשתית ופיתוח עירוניות על ידי קבלן שסייע לנאשם במהלך מערכת הבחירות וכיסה גירעון סיעתי בסך של 100,000 ₪. בית המשפט העליון קבע, בין היתר, כי לנאשם היה אינטרס אישי וישיר לסייע לאותו קבלן. הצדדים הגיעו להסדר לפיו יעתרו למע"ת ושל"צ תוך הותרת שאלת הקלון במחלוקת.

(כן ר' ע"פ (מחוזי-ת"א) 7153/09 עודד טל נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (10.12.2012), ע"פ 677/14 דנקנר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (17.07.2014).

מהו אפוא מתחם העונש ההולם בנסיבות המקרה שלפניי?

הערה: במסגרת הסדר הטיעון שנכרת בין הצדדים הוגש כתב אישום המנוסח בצורה מחושבת ואינו מותיר מקום לפרשנות לקולא או לחומרא כלפי הנאשם, הנאשם הודה באמור בכתב האישום והורשע בגינו. ואידך זיל גמור.

כך לדוגמה מצוין בכתב האישום כי הנאשם "שיער" שכספים המועברים לחברת י.א. חי יועברו כולם או חלקם מהחברה לעובדי ציבור. ניסוח כתב האישום אינו מאפשר לבית המשפט למתוח גבולותיה של אותה "השערה" לכיוון כלשהו אלא להסתפק בהבנתו את המילה "שיער" בלבד. כך גם בעניין העמלה ליהושע בסוגיית רשות הניקוז, אשר מצוין לגביה בכתב האישום שלא התממשה. ומכיוון שלא ניתן להוסיף לאמור בכתב האישום את מה שאין בו, בית המשפט אינו יכול לקשר איש מהמעורבים בפרשה, גם לא את הנאשם, לסיבה בעטיה לא התממשה אותה עמלה.

תחת הערה זו אסקור את הגורמים המשפיעים על קביעת מתחם העונש.

נסיבות ביצוע העבירה:

התכנון שקדם לביצוע העבירה- שני האירועים המצוינים בכתב האישום מתארים פעילות ענפה של הנאשם במסגרתם, לרבות מספר פגישות (בסוגיית המועצה האזורית תמר ורשות הניקוז), כמו גם פניות רבות ושיחות שהתקיימו סביב סוגית העמלה אף שהכספים בסופו של יום לא הגיעו למקום אליו יועדו. גם באירוע השני, פגישות מקדימות במסגרת פעילותו של הנאשם לגיוס תקציבים ממקורות שונים ובסופו של יום אישור עליו חתם להעברת 407,074.28 ₪ מהמועצה האזורית לחברת י.א. חי.

הפירוט כמעט ואינו הכרחי, היות שעל מנת לקדם כל אחד מהמקרים הנאשם היה חייב לתכנן היטב את העבירה, גם אם

לא הושלמה, ולא היה יכול לממש רצונותיו ללא אותו תכנון.

חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה ומידת ההשפעה של אחר על הנאשם בביצוע העבירה- הנאשם יזם בעצמו את הפגישות וביקש לקדם, בשני המקרים, דבר עבירה. קיומם של גורמים נוספים שהסיתו את הנאשם להלך המחשבה הקלוקל אינה מפחיתה מחומרת מעשיו, תחילה כי נענה להם, ואחרית כי לאחר שהחליט "להשתתף במשחק" מילא בו - נוכח תפקידו כראש המועצה - מקום מרכזי.

הנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה- סעיף זה רלוונטי לאירוע הקשור ברשות הניקוז שם, בסופו של יום, לא הסתייעה הצעתו של יהושע לקבלת עמלה על דרך של תשלום חודשי קבוע (הסכם ריטיינר), אף שקיבלה את תמיכתו של הנאשם, והוא ניסה לקדם אותה. יש לומר כי לו הייתה הצעה זו מתקבלת בכל חודש היו מועברים כספי הציבור לאדם שלכאורה בידיו היכולת להשפיע על מתן תקציבים באופן שאינו חוקי. לא ניתן לאמוד את הנזק הממשי שהיה נגרם לכספי הציבור לו שולמה אותה עמלה, אך ניתן לומר שנזק כזה היה עתיד להתרחש.

הנזק שנגרם מביצוע העבירה- באירוע השני המתואר בכתב האישום בו הודה הנאשם, הועברו בפועל ₪ 407,074.28 מכספי הציבור לחברה שאין לה שום קשר לבניית מכון מחקר ים המלח, כעמלה עבור יו"ר חברת מקורות דאז, אלכס ויז'ניצר. מר ויז'ניצר היה בעל מעמד בכיר במפלגת "ישראל ביתנו", שבכוח השפעתו שם יכול היה לאפשר הקצאת "כספים קואליציוניים". תמורת העברת אותם כספים (למכון המחקר) היה על הנאשם לדאוג לכך שהמועצה בראשותו תעביר עמלה באמצעות אותה חברה למר ויז'ניצר וגו'. הנאשם שיער כי הכספים, כולם או חלקם, היו עתידים לעבור גם לעובדי ציבור נוספים. ידועה אפוא מידת הנזק במקרה זה שגרם מעשה הנאשם.

הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה- אכן, הנאשם לא עבר עבירותיו למען רווח כספי לעצמו או למי ממקורביו. עובדה זו תישקל לזכותו, אך משקלה מוגבל. ברי שהנאשם ביקש להצדיק תדמיתו כראש מועצה מוכשר המצליח לקדם פרויקטים וכ"בולדוזר" (כפי שתואר בין היתר במכתבו של רא"ל (מיל") שאול מופז). התנהלותו סייעה לקדם את תדמיתו הציבורית. פעולותיו, בין היתר בדרכים לא חוקיות, לקידום של פרויקטים בתחומי המועצה, סייעה בהאדרת שמו וביסוס מעמדו של הנאשם כראש מועצה מצליח אשר "נותן קבלות" עבור בחירתו.

יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשהו או את משמעות מעשהו, לנסיבה זו חשיבות מרובה, היות שהיא מלמדת על היסוד הנפשי שליווה את מעשי הנאשם, ומהווה שיקול נכבד בהכרעה על גזירת עונשו. אם נכונה טענת המאשימה כי הנאשם עשה מעשיו תוך מודעות מלאה לנסיבות, לפסול ואף להשלכותיהם, על טוהר השירות הציבורי לדוגמה (או לכל הפחות היה אדיש לכך), היא מקרינה באופן ישיר על מידת החומרה שיש לייחס למעשיו, ומכאן לעונש ההולם שיש לגזור עליו בגינם. אם נכונה טענת ההגנה כי מדובר בטעות בשיקול דעת בלבד, מעין "ליקוי מאורות" רגעי שהנאשם לקה בו, האספקלריה בה ייבחנו מעשיו תהיה שונה לחלוטין. אומר כבר עתה כי תמים דעים אני עם המאשימה. ואף שאין ביכולתי להעיד על הכרתו של הנאשם בעת ביצוע מעשיו, שתי נסיבות מטות את הכף לטעוניה של המאשימה: ניסיונו של הנאשם כראש מועצה ותיק ומנוסה, ומידת מעורבותו בכל אחד מהמקרים, הן בריבוי הפעולות בהן השתתף או ביצע והן הזמן הלא מועט לאורכו היה יכול הנאשם, לו באמת טחו עיניו מראות, להבין את הפסול, המשמעות וההשלכות.

הנאשם היה מוכן "לשלם את המחיר" ולכל הפחות להסכין - באופן פעיל כמתואר במעשיו - עם קיומה של שחיתות

בשירות הציבורי על מנת לקדם פרויקטים בתחום המועצה בראשותו. גם השערות של הנאשם (כלשון כתב האישום) שכספים יועברו כ"עמלה" לעובדי ציבור נוספים, מטילה צל כבד על פעולתו, שנעשתה אגב אותה השערה. אין בשאלה אם אותם כספים עברו בפועל לעובדי הציבור אם לאו כדי להפחית מהפסול בהתנהגות. כפי שאתאר בהמשך, ההסתיוגות היחידה העשויה לכרסם מעט מזער ממסקנה זו, בעלת משקל מוגבל, הינה שהתקופה הקשה בחייו של הנאשם, בתוכה עבר עבירותיו, הכהתה את חושיו ואת הזהירות בה נקט במהלך כל שנותיו הקודמות בתפקידו כראש מועצה. עם זאת, זיהויו של המעשה כ"טעות בשיקול דעת" יכול להיתפס כמעט פוגעני עבור הנאשם אשר בשנותיו הרבות בראשות המועצה, ודאי במגעיו עם גורמים חיצוניים, כנראה "ראה כמעט הכל".

יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלו על מעשיו - לו היה רוצה הנאשם לשמור על טוהר השירות הציבורי היה לכל הפחות "אנוס" לדחות את ההצעות שקיבל, קל וחומר שלא לקדמן.

שקלתי אפוא את עוצמת החומרה של מעשי הנאשם, את המניעים בעטיים עבר את העבירות ואת היסוד הנפשי שליווה ביצוען, את רום מעמדו בשירות הציבורי, את מידת הפגיעה הפוטנציאלית של מעשים אלה על אמון הציבור ואת ההרתעה הציבורית הנדרשת בעטיים. במקביל בחנתי את עמדת הפסיקה הנוהגת ביחס למעשים דומים ושיקללתי אף אותה.

על בית המשפט להביא לידי ביטוי את עיקרון ההלימה, המחייב יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו.

טרם אקבע מתחם עונשו של הנאשם אתייחס למספר טיעונים שהועלו על ידי ההגנה:

א. הרשעת הנאשם בעבירה של הפרת אמונים ללא רכיב המרמה מעידה שמדובר בעבירה ברף הנמוך של הפרת האמונים.

מדובר בטענה כמעט טכנית, המבקשת ליצוק אלמנט מתמטי מלאכותי לחישוב חומרתה של עבירה. ברור שכל תוספת של מאפיין פלילי עלולה להחמיר מצב עובדתי נתון אך אין בהיעדרה כדי ללמד על המצב העובדתי הראשוני ומידת חומרתו. עמד על כך בית המשפט המחוזי (ר' עפג (ת"א) 34767-11-14 מדינת ישראל נ' שלמה לחיאני [פורסם בנבו] (27.04.2015), עמ' 18):

"העדרה של מרמה אינו משליך איפוא על חומרתה של הפרת האמונים בפני עצמה, וזו נלמדת מהנסיבות. אין ספק כי קיומה של מרמה לצד הפרת האמונים יכול היה להעצים את החומרה שהרי מדובר בהתקיימות שתי החלופות שכל אחת מהן די בה. אין בכך כדי לומר שהפגיעה בערכים המוגנים היא פגיעה מצומצמת כאשר מדובר באחת משתי החלופות. היקף הפגיעה הוא פונקציה של הנסיבות".

ב. יש לקחת בחשבון את העונשים שהתבקשו והוטלו בפרשת "ישראל ביתנו" במסגרתה נעצר הנאשם נוכח "עיקרון אחדות הענישה" ושוליות עניינו של הנאשם בתוכה.

בית המשפט בחן את העבירות אותן עבר הנאשם לגופן, בהתחשב בתפקידו ובהשפעת עבירות אלה על אמון הציבור, ללא קשר לפרשת "ישראל ביתנו". לא נטען לפניי וגם לא סברתי כי הנאשם היה חלק מ"מנגנון" שוחד

כלשהו. התרשמתי דווקא כי אין מדובר באדם שהשחיתות היא "נר לרגליו". דברים אלה נכונים גם כאשר חקירת אותה פרשה היא שהובילה למעצרו של הנאשם וגם אם חלק מהגורמים המופיעים בכתב האישום הוזכרו בהקשרים אחרים שלה. לכן אין משמעות בעיניי למיקומו של הנאשם ביחס אליה. שיקוליי לעונש הושפעו ממידת מעורבות הנאשם בעבירות שהורשע בהן. אני גם מקבל את טענת המדינה לפיה בכירותו ומעמדו של הנאשם מהווים נסיבה מחמירה לעניין זה ולא להפך. (ר' לעניין העונש הראוי החלטה שהוגשה על ידי ההגנה עצמה, ת"פ 16512-08-17, שם גזבר מועצה אשר מעמדו שונה בתכלית ממעמד הנאשם, הורשע בעבירה של הפרת אמונים והוטל עליו עונש בן ששה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות).

ג. בית המשפט צריך לקחת בחשבון את האכיפה המנהלית וההסדרים המותנים שגיבשה המאשימה מול מעורבים אחרים ב"פרשת ישראל ביתנו" ובהתחשב ביחס שבין מעשי הנאשם לבין מעשי אותם מעורבים (לטובת הנאשם, א.ד.), לקבוע כי היה מן הראוי להכיל הסדרים אלה גם על הנאשם ולכל הפחות להפחית משמעותית בעונשו.

אציין בקצרה כי הודייתו של הנאשם בכתב האישום והרשעתו במסגרת הסדר הטיעון מציבים רף תחתון של ענישה אשר בית המשפט יכול להטיל על הנאשם. אין באכיפה המנהלית ובהסדרים המותנים מול מעורבים אחרים כדי לשמש שיקול בידי בית המשפט והטיעון ביחס אליהם משול לטיעון של "אכיפה בררנית" אשר העלאתו בשלב זה של הדיון, לאחר הרשעת הנאשם, אינה אפשרית וגם לא תשמש אמת בוחן במהלך שקילת עונשו של הנאשם.

בדומה לכך אינני מקבל את עמדת ההגנה לפיה מדיניות הענישה המשתקפת מן הפסיקה היא קביעה של רף תחתון העומד על מאסר על תנאי בלבד, שכן כפי שקבעתי לעיל לא ניתן לבחון את התיקים הקשורים בהרשעה בהפרת אמונים כמכלול, במנותק מנסיבות ביצוע העבירה, המשתנות מתיק לתיק. יתרה מכך, יש לבחון את קרבתה של העבירה המיוחסת לנאשם לעבירות אחרות המזהמות את השלטון הציבורי (ר' רע"פ 3292/15 לחיאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו 17.11.2015)).

סיכום דברים עד כאן:

לאחר שבררתי את המוץ מהתבן, מצאתי כי המסקנות הבאות עומדות לחומרא לנאשם:

א. מעשיו של הנאשם, בתמצית, היוו פעולה שלטונית מושחתת. המועצה בראשות הנאשם וגוף נוסף שהיה קשור בו קיבלו כספי ציבור של משלם המיסים שלא בדרך המלך. דהיינו - כספים שלא היו זכאים להם אך עמלה ששולמה למתווך אפשרה העברתם, או כספים שהיו זכאים להם אך אלו "נתקעו" ולא הועברו אלא לאחר שעמלה, שמא תאמר "שימון" אנשי ביניים, במעורבותו הישירה של הנאשם, שולמה (או אמורה היתה להיות משולמת) תמורתם.

ב. אין שום ספק שאותם "אנשי ביניים/מתווכים/משחררי פקקים", יהא זיהויים אשר יהא, הקלו על העברת הכספים או אפשרו אותה רק כי קיבלו, או אמורים היו לקבל, כסף לכיסם הפרטי. זו שחיתות שלטונית.

ג. הנאשם, בתפקידו כראש המועצה, ובמעמדו המיתולוגי בכהונתו הארוכה, הסכין, שלא לומר הסכים

ואף תמך, במתווה העברת הכספים. הוא לא היה שותף זניח, הוא לא נאנס, הוא השתתף בפועל במתווה הקלוקל, וכמו שאמר בדבריו "אילולא היה בתקופה קשה בחייו כל הנורות היו צריכות להידלק אצלו כאותות אזהרה". אבל הנורות היו כבויות, והנאשם היה שותף מלא ל"העברות תמורת עמלות".

לאור כל אלה אני קובע כי מתחם העונש ההולם בגין מעשי הנאשם מצוי בין שלושה חודשי מאסר שאפשר וירוצו בעבודות שירות ועד לשנת מאסר בפועל.

קביעת העונש המתאים בתוך מתחם העונש ההולם

לאחר שנקבע המתחם על בית המשפט לבחון נסיבות נוספות כקבוע בסעיף 40יא לחוק העונשין: "**בגזירת העונש המתאים לנאשם כאמור בסעיף 40ג(ב), רשאי בית המשפט להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, המפורטות להלן, ובמידה שבה התקיימו ככל שסבר כי ראוי לתת להן משקל בנסיבות המקרה, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם:**

הפגיעה של העונש בנאשם ובמשפחתו - הרשעתו של הנאשם כשלעצמה די בה כדי לפגוע בנאשם, שעברו הפלילי נקי, כפי שהיא פוגעת בכל אדם המוחזק נורמטיבי ואינו מוכתם בכתם של הרשעה. קל וחומר כשהרשעה זו מהווה בסיס לקביעה אם בצידה של העבירה קיים גם קלון. הפרשה כולה לא הוסיפה "בראות" לנאשם ומשפחתו, וענישה מחמירה תהיה קשה מאד עבור כולם, גם בהינתן מעמדו של הנאשם וההשפעה על סביבתה החברתית שלו ושל משפחתו, בישוב הקטן בו הם מתגוררים.

נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו - בעיניי, האחריות שנטל הנאשם על מעשיו והודייתו בהם מהווה אחד השיקולים הכבדים לטובת הקלה בדינו. מודה ועוזב ירוחם, מסיבות רבות. התנהלות הנאשם לאחר הגשת כתב האישום נגדו מהווה ביטוי לאופי מנהיגותו, מאפשרת לתת בו אמון שלא יחזור על מעשיו, מפחיתה עד למינימום את הצורך להרתיעו ומגלה טפח גם ביחס ליסוד הנפשי שעמד ביסוד מעשיו.

התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה - אין ספק כי שמו של הנאשם הולך לפניו, כך עולה ממצבור המכתבים שהוגשו והעדויות שנשמעו בבית המשפט. הנאשם עשה רבות לסביבתו, תוך אמונה חזקה בערך השליחות. הנאשם הקדיש נדבך משמעותי מחייו לתרומה לחברה. תפקידו כראש מועצה מקומית אינו פשוט, וניכר שהנאשם מילא אותו ביד רמה, מתוך תפיסה של אהבת המקום. כל אלה עומדים לזכותו של הנאשם, חותמו של הנאשם במועצה אזורית תמר יישאר עוד שנים ארוכות כסמל של עשייה ממקום של מחויבות אמיתית.

חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה - כתב האישום מתאר עבירות שבוצעו החל משנת 2014, הסדר טיעון בעניינו של הנאשם נחתם באוקטובר 2018, ארבע שנים לאחר ביצוע העבירות והוגש לבית המשפט בסוף אותה שנה, והכל ללא הסבר מניח את הדעת. ניתן לקבוע כי אלמנט השיהוי בהגשת כתב האישום נגד הנאשם היה לא מבוטל. על רקע זה, פעולותיה המנהליות של המאשימה ובכללן הימנעות מהגשת כתב אישום נגד הנאשם משך כל השנים, הזדרזותה לעשות כן באמצע אוקטובר 2018, תוך הגשת בקשה להשעייתו שבועיים לאחר מכן, ימים בודדים בלבד לפני מועד הבחירות, מעניקות נופך נוגה להתנהלות המדינה כלפי הנאשם. גם אם אין בהתנהלות זו להקים עבור הנאשם "הגנה מן הצדק", היא ודאי משליכה על שיקולי ענישתו. התנהלות זו אף "זכתה" לביקורת נוקבת מצדה של הועדה (מוצג מס' 55 מתוך רשימת המוצגים שהגישה ההגנה לעונש) :

" הטעם לדחיפות לדין בבקשה מפורט בסעיף 33 לבקשה כך שלפי עמדת המבקשת מתקיים אינטרס ציבורי בעל חשיבות בקבלת החלטה בטרם יתקיימו הבחירות, כדי שיוודע בציבור שראש הרשות עומד בפני סיכון בהשעיה. לשם הגשמת אינטרס זה די לפרסם את עצם הגשת הבקשה, כתב האישום והסדר הטיעון. ההכרעה בעניין יום אחד לפני הבחירות מהווה לטעמנו חריגה ממידתיות האיזון באינטרסים השונים, ואם המשיב לא ייבחר מחר, ממילא השעיתו תהיה מיותרת. אם ייבחר, כי אז ניתן יהיה לדון בצורך להשעותו, בשים לב לכך שהדין בבית משפט ככל שיוקדם יהיה בעוד מספר ימים."

באופן כללי מהווה הימשכות ההליכים עינוי דין לנאשם, קל וחומר כשמדובר בנבחר ציבור שמעצם מעמדו חשוף לציבור ולתקשורת הרבה יותר מאדם "פרטי". חשיפה זו היא צדו השני של המטבע המאפיין כל תפקיד ציבורי שאדם בוחר למלא, אך פעולה מנהלית של הגשת כתב אישום המתמשכת זמן רב ושאר פעולות המאשימה אינם צריכים להוות חלק מאותה משוואה, והם הגדילו שלא לצורך את הפגיעה בנאשם. חרף דברים אלה לא מצאתי כי מדובר בשיהוי קיצוני ובלתי סביר ההופך את הקערה על פיה. גם המאשימה הביאה את השיהוי והפרסומים בחשבון שיקוליה עת גיבשה את הסדר הטיעון וגם אני, כאמור, אתחשב בהם בגזירת עונשו של הנאשם.

נסיבות אישיות- קראתי בעיון רב את נסיבותיו האישיות של הנאשם, אשר פורטו בהרחבה בדו"ח הסוציאלי שהוגש מטעם ההגנה (מוצג 43), הדו"ח מתאר את מצבו הקשה של הנאשם מיום חשיפתה של הפרשה וההשלכות הקשות שהיו לה ועודן קיימות, על חייו. מפאת צנעת הפרט לא אפרט את האמור בדו"ח, עם זאת התרשמתי מההשלכות הרבות של פרשה זו על חיי הנאשם והקושי להתמודד עם הבושה והמחירים הכבדים הכרוכים בה. לא למותר לציין כי בתקופה המתוארת בכתב האישום חלה בנו של הנאשם וטופל במסירות על ידי הוריו, אשת הנאשם בעדותה לפני הטיבה לתאר את הקשיים שעלו נוכח ההתמודדות עם מחלת בנם.

יש לשוב ולהזכיר כי מדובר באדם רב פעלים שתרומתו החברתית והסביבתית לשמירה ופיתוח האיזור עליו הופקד, בל תתואר. פועלו ועבודתו של הנאשם נזקפים לזכותו והם מהווים חלק משמעותי מחייו, חלק הראוי להערכה ולביטוי גם בגזר דינו.

התחברתי גם לדבריו של הנאשם שנשמעו לפניי וחשתי כי הוא משתף באופן כנה אודות תפיסת עולמו, בכל הקשור למקום עבודתו. יעידו על כך גם שלל המכתבים, העדויות וגם עמדתה של המאשימה עצמה בעת הטיעונים לעונש (שורות 27 עד 32 עמ' 7 וכן שורות 1-3 בעמ' 8 לפרוטוקול מיום 10/02/19) :

"ידענו שמדובר באדם שבחר להתיישב לפני שנים רבות באזור שהוא רחוק מטריטוריאלי להתיישב בו בוודאי אז וישנם שיגידו גם היום. אדם שהחליט לקחת חלק בחיים הציבוריים שבסביבתו, לפתח את האזור ולהעלותו על נס למקום שבו נמצא היום. אדם שקיבל מועצה אזורית כושלת וקשה לניהול, והפך אותה למועצה אזורית מוצלחת במו ידיו. אזור שהוא קשה מבחינות רבות. אדם שלקח על עצמו את קידום הטיפול בים המלח, שהקים את מכון המחקר. לכל אלה היינו מודעים כאשר לקחנו בחשבון את נסיבות העניין וכאשר הסכמנו במסגרת ההסדר להגיע לאשר הגענו. היינו מודעים גם לקשיים שמופיעים בראיות לעונש, כמו הכתבות בעיתונים. ידענו באופן מסוים על מצבו הנפשי. אחרי שלקחנו כל זאת בחשבון, הסכמנו לוותר על ייחוס של עבירות חמורות יותר."

נסיבות אלה עומדות אפוא לקולא לנאשם:

- א. פעולתו למען הציבור ומדינת ישראל, בתפקידו כראש המועצה האזורית תמר, הייתה מרשימה, משמעותית ותרמה רבות לפיתוח וביצור כלכלת האזור וההתיישבות בו.
- ב. האירועים הקשים שפקדו את הנאשם ומשפחתו במהלכם עבר את העבירות שהורשע בהן והשפעתם על מעשיו.
- ג. השיהוי הרב שחל בהגשת כתב האישום והשפעתו המחמירה על עינוי הדין שעבר הנאשם ועל מצבו הנפשי.
- ד. הפרסומים הרבים, חלקם זדוניים לחלוטין, שהנאשם ומשפחתו היו צריכים להתמודד איתם, משמעותם והשפעתם בסביבה החברתית הקטנה בישוב מגוריהם.
- ה. הודייתו המהירה של הנאשם, החרטה הכנה שהביע, ההפנמה שהיא מבטאת והצמצום המתבקש בהרתעה האישית כלפיו.
- בשוקלי את הדברים לחומרא ולקולא, במיוחד בהתחשב בנסיבות המקלות כפי שפורטו לעיל אני מקבל את עתירת הסנגורית וקובע כי יש להעמיד את עונשו של הנאשם ברף התחתון של מתחם העונש ההולם שקבעתי, אותו אאזן באמצעות הטלת קנס על הנאשם, אף שעיצום זה לא התבקש על ידי המאשימה.
- לפיכך אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:
1. מאסר למשך 3 חודשים, בניכוי שבעת ימי המעצר בהם שהה הנאשם, ואולם הנאשם ירצה עונש זה על דרך של עבודות שירות בהתאם לחוות דעת הממונה על עבודות השירות, ב"איחוד והצלה", ירמיהו 78 ירושלים, 5 ימים בשבוע, 6.5 שעות ביום, תחילת עבודות השירות ביום 22.09.19.
 2. 6 חודשי מאסר ואולם הנאשם לא ירצה עונש זה אלא אם יעבור תוך שלוש שנים את העבירה בה הורשע לפני.
 3. קנס בסך 10,000 או 30 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם בחמישה תשלומים שווים, החל מיום 01.10.19 ובכל אחד לחודש שאחריו.

שאלת הקלון

סעיף 20(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה, 1975 קובע כהאי לישנא:

" גזר בית המשפט את דינו של ראש רשות בשל עבירה פלילית, בין אם העבירה נעברה או ההרשעה הייתה בזמן שכהן כראש רשות ובין אם לפני שהחל לכהן כראש רשות, יקבע בית המשפט בגזר הדין אם יש בעבירה שעבר משום קלון".

כשמדובר בנבחר ציבור על בית המשפט לאזן בין שני אינטרסים: כיבוד רצונו של הבוחר ומנגד שמירה על רמה מוסרית ותדמית הולמת של המוסדות הנבחרים (ר' רבין וואקי עמ' 1977-1976). בנוסף לשיקולים אלו, כשמדובר בעובד ציבור על בית המשפט לקחת בחשבון את בכירות משרתו של הנאשם, ככל שאדם נמצא במשרה רמה יותר תידרש הקפדה יתרה על טוהר המידות ועל ההתנהגות ההולמת במילוי תפקידו.

פועל יוצא של הדברים היא שקביעה כי לצידה של העבירה ישנה קלון, הינה אמירה ערכית. בסופו של יום יניח בית המשפט לנגד עיניו את כלל הערכים: ערכי הציבור, ערכי הסדר הציבור וערכים נוספים אשר נפגעו בעבירה אותה ביצע הנאשם ויכריע האם בעבירה בה הורשע הנאשם דבק קלון.

"... קלון היא פגם מוסרי (moral turpitude בלעז) המעיד על בעליו שאין הוא ראוי לבוא בקהל ישרים, וממילא אין הוא ראוי לשאת באחריות ציבורית להחלטות ולמעשים אשר ענייני הכלל ושלומו הציבור תלויים בהם... בהקשרים שונים, שבהם מדבר המחוקק במונח "קלון" משקף מונח זה עמדה ערכית- מוסרית, הגם שאמות המידה לקביעתו- משפטיות הן. מקובל כי קלון הנלווה לעבירה מוסיף לה יסוד של שלילה החורג מהמידת של הפרת החוק גרידא. זהו מונח הנושא עימו מטען מוסרי- ערכי-שלילי, בבחינת דופי מוסרי, הניזון מתפישות ערכיות ומאמות מידה מוסריות הרווחות בחברה. ככלל, המסקנה בדבר הקלון שדבק במעשה ובעושהו תנבע מנסיבות ביצוע העבירה, גם כאשר העבירה עצמה אינה מהחמורות שעל ספר החוקים". (יורם רבין וואקי יניב, "דיני עונשין" (כרך ג' 2014, פרק 53, עמ' 1972)).

על הערכים המנויים לעיל להתכתב עם קביעתו של בית המשפט בדבר העונש ההולם. ככל שעונש זה מצביע על חומרתה של העבירה תידרש הטלת קלון, ולהפך. אף שקיימים הבדלים מהותיים בין שלב הענישה בהליך הפלילי לשלב קביעת הקלון קיימת גם קורלציה ביניהם. מתחם ענישה הכולל מאסרים בפועל כמעט ואינו מאפשר קביעה שאין בצידה של העבירה קלון. החלטה כי חומרת המעשים, בנסיבות ביצועם, מחייבת הטלת עונש מאסר בין אם בפועל או בדרך של עבודות שירות, אינה מאפשרת שלא להטיל קלון לצידה.

טענת ההגנה כאילו על בית המשפט לשאוב מסקנותיו מהחלטת ועדת הבחירות, אין לה על מה לסמוך. אצטט את המבוקש מתוך החלטת הועדה: **"בנסיבות האמורות, ובשים לב לכך שעובדות העבירה המפורטות בכתב האישום אינן נמנות על הצד המחמיר של עבירות הפרת אמונים, אנו סבורים כי אין מקום בשלב הזה להיענות לבקשה".**

לעניות דעתי, אף שלא התבקשה, צדקה ועדת הבחירות שאפשרה לנאשם לממש את זכותו להיבחר. בכלל, ובנתונים שעמדו לפניו (לרבות אלה שהמדינה אילצה את הועדה לתוכם), בפרט. אין בין החלטתה לבין ההליך שלפניי כמעט מאום וחווה דעתה על מידת חומרת העובדות המפורטות בכתב האישום, כבודה במקומה - ודאי לצורך ההכרעה בסוגיה שנדרשה לה - מונח.

שאלת הטלת הקלון על הנאשם נבחנת בהליך אחר ובערכאה אחרת, שעה שכל הפרטים וכלל הנסיבות גלויים ופרושים מול עיניו של המותב שיועד לכך. (בג"ץ 5699/07 פלונית(א') נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סב (3) 550 (2008):

"...אך החשוב הוא, שקביעת הקלון אינה ענין ערטילאי. אין היא דבר שבעקרון. היא אינה נערכת בחלל ריק, ולעולם כפופה להקשר ולנסיבות. אין זו הצהרה כללית, אשר כוחה יפה לכל ענין ומטרה. השלכותיה ממוקדות. תכליתה קונקרטית. וקודם שתכלית זו מתקיימת, אין כל משמעות לעיסוק בשאלת הקלון... מקצת הנסיבות האופפות את ענינו של מי שהורשע בדין ידועות כבר במועד ההרשעה. כוונתי היא לטיב המעשים שבוצעו, לתדירותם, לזהותם של אלה אשר נפלו להם קורבן, ולהלך רוחו של העברין. אך יש מבין הנסיבות הרלוונטיות להכרעה בשאלת הקלון, שלא יוכלו להתגלות אלא בשלב מאוחר. טלו, לדוגמה, את מהותו של העיסוק הציבורי בו יבקש אדם לשלוח ידו. ברי, כי אין ענינו של מי שהורשע בעבירות סמים קלות ויבקש לשמש, לצורך דוגמה, נציג הציבור במועצה לענף הלול (וראו סעיף 18(4) לחוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1963), כענין אותו מורשע בעותרו להתמנות למועצתה של הרשות הלאומית למלחמה בסמים. בכל אחד מן המצבים האלה דרושה בחינה שונה של שאלת הקלון. "אחד השיקולים בקביעת הקלון מושפע ממהות המשרה" - כתבה חברתי, השופטת ביניש, בעש"מ 3362/02 מדינת ישראל נ' אבו-עסבה, פ"ד נו(5) 11, 6 (2002)..."

בחינת המעשה שנעשה היא שעומדת לנגד עיני בית המשפט בהכריעו בשאלת הקלון. להבדיל, בחינת העושה, הוא הנאשם, נלקחה בחשבון במסגרת שיקולי הענישה, שם התחשבתי בכלל הנסיבות, כולל נסיבותיו האישיות של הנאשם והתחשבות זו קיבלה ביטוייה בעונש שגזרתי עליו.

בחנתי בהרחבה לעיל את מהות העבירות אותן ביצע הנאשם בתפקידו הבכיר כראש מועצה מקומית, את הקשרן ואת נסיבות ביצוען, לקולא ולחומרא.

שני המקרים בעטיים הורשע הנאשם בהפרת אמונים קרו בזמנים שונים ומול גורמים שונים. בשניהם קידם הנאשם - נבחר ועובד ציבור - מהלך לפיו כספי ציבור יגיעו לידיהם של אנשים פרטיים. העובדה שקרו פעמיים משליכה על חומרתם ומלמדת על אופי ההתנהלות ועומק הבעייתיות הגלומה בהם. מסקנתי, כפי שפירטתי אותה לעיל, כי מעשי הנאשם היו נגועים בשחיתות שלטונית, אינה מאפשרת להימנע מהטלת קלון על הנאשם.

לפיכך, אני קובע שבמעשיו של הנאשם דבק קלון.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים.

ניתן היום, כ"ז תמוז תשע"ט, 30 יולי 2019, בהעדר הצדדים.

